

Бл
119

МОЈА

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦА

Др. Ђорђе Радућ.

Б. А.
119

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 75002

МОЈА ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦА

КЊИЖЕВНОГА И КУЛТУРНОГА РАДА
НА УНАПРЕЂЕЊУ СРПСКЕ ПОЉСКЕ ПРИВРЕДЕ
1861.—1911.

Dr. Josip Jagic

Dr. Josip Jagic

УНИВЕРСИТЕТСКОЈ БИБЛИОТЕЦИ

ОД

Milota Anđić

Штампариа Доеитије Обрадовић — Београд

„Господину Ђорђу Радићу уреднику и издавашељу
„Селѧака“

у Новом Саду.

Примише приложени 100 форинти као награду за
приказано Ми средство, којим сам уништио айшовину
на једној Мојој њиви, желећи Вам среће и најредка
у Вашем предузећом за наш народ благошворном раду.

У Пешти 22. Септембера 1864.

Ваш благонаклони доброжелатељ
Књаз Александер Карађорђевић“.

. . . . „Dr. Ђорђе Радић не припада само Србији,
и ако у њој сада живи, њиме се поноси и његова сшара
ошацина Српска Војводина, поноси се цијело Срп-
ство“ . . . .

„Босанска Вила.“
(15. маја 1905. број 9.)

. . . . «Die, noch in der Entwicklung begriffene ser-
bische landwirtschaftliche Literatur, kann mit nationalen
Stolz auf Dr. Georg Radić hinweisen». . . .

Landwirtschaftliches Wochenblatt
(6. Juni 1907 № 22.)

Благодарећи милостивом Богу, ево сам, први од српских пољопривредних књижевника и радника на унапређењу српске пољопривреде, доживео

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦУ

мога књижевнога и културнога рада. Пуних 50 година нисам испуштао перо из руке, радећи непрекидно, не само пером, него и делом на унапређењу српске пољске привреде. Почео сам у оно доба, кад је наша пољопривредна књижевност још тек на промолу била. Тешко је било, мени тада усамљеном на шуме пољу, ошточешти. Па ипак сам отпочео, охрабрен чврстом вољом и уздањем у Бога, да ћу предстојеће ми тешкоће савладати и — савладао сам их, у колико је то од мене лично зависило.

✓ 25. марта 1861. године, лицем баш на саме Благовести, у Новоме Саду је угледало света моје књижевно ирвенче: „Плуг од постанка његовог до данас“ — написано онако, како се онда писало и писати могло. Од тога дана па до данас, низали су се моји књижевни радови један

за другим тако, да је до данас штампано и у народ растурено преко тридесет књига по разним гранама пољске привреде, које ћу по реду излажења овде побројати; уређивао сам и издавао пољопривредне часописе, а осим тога, писао сам и непрекидно радио и у другим листовима и повременим часописима, календарима итд. Држао сам у народу популарна јавна предавања, кад год ми се за то указивала подесна прилика; набављао сам, својим личним побудама, и у народ растурао разне племенитије и савременије биљке по свима гранама земљорадње, од којих сам неке од њих набављао *непосредно* баш из њихове постојбине, из Америке, као неке сорте кромпира, кукуруза, црвених патлиџана, паприка, диња идр., негујући их и сам на свом опитном пољу, да бих могао чинити упоређења са нашим, већ одомаћеним врстама истих усева, које смо из Америке пре више стотина година добили. Посредовао сам, да се и у наш народ унесу и у што већем броју распрострају тада још врло ретки плугови од *кованог* гвожђа, као и друге пољопривредне справе и алатке, па онда разне племенитије расе говеди, оваца, живине итд. итд. Многима сам за то пола века својим стручним саветима и делом помагао, да свој циљ постигну — и постигли су га, и да од свога труда и рада што боље успехе пожњу — и пожњели су их, а многе сам за то време у пољопривредној науци и као дугогодишњи професор на први

пут извео — и онда, као радник пером на српској пољопривредној књизи, а плугом и мошником у руци на практичном извршењу свега онога, о чему сам писао и препоручивао као средство за унапређење српске пољске привреде, **крз пуних педесет година**, могу с поносом позвати своје пријатеље и поштоваоце мога рада на поме пољу, да ми дођу, да заједнички, уз чашицу српског винца, прославимо 25. мај ове године, као дан успомене на мој **педесетогодишњи** књижевни и културни рад. Ко ми дође — добро ми дошао!

*

Са мојом општом биографијом бићу на овој месту врло кратак, јер је она била писана још ранијих година по разним листовима и календарима, — него ћу овде да упознам моје пријатеље искључиво само с оним, што се мога стичућег рада и образовања тиче.

Родио сам се у Вел. Бечкерек, седишту поранешње жупаније, у Банату, 22. априла 1839. године, где ми је отац био свештеник.

По свршеним пољопривредним наукама у пољопривредној школи Колчавци код Прага, положио сам у Прагу 1859. године, под председништвом **Књаза Карла Шварцемберга**, као председника тада постојавшег „Царско-краљевског Патриотско-Економског Друштва за Краљевину Ческу“, тако звани „велики пољопривредни испит“ са оценом: „Одлично у сва-

коме *йравцу*“, као што је то у дипломи написано, а по испиту Књаз је пришао к' мени и тапшући ме по рамену, рекао ми је: „*Браво, мој млади Србине!* (на што су и осталих 8 члановâ узвикнули: „*Браво!*“) *Честийшам и Вама и Вашим сународницима, у чију средину, овако млад радник, на йлеменишом йољу йольске йривреде одлазише. Нека Вам је срейшан йуий и рад!*

Одмах после испита, а на позив самога Књаза, одем на његово имање у *Фрауенберг* у Ческој, у циљу практичног проучавања привредне организације, где ме је бесплатно издржавао за цело време мога тамошњег бављења, за које сам време и друге његове спахилуке похађао. Од њега, а по његовој препоруци, одем у истом циљу, на спахилук *грофа Туна*, којом приликом походим и тада чувену ратарницу у *Кадењу*, а одатле на спахилук *Ерцхерцога Албрехтиа* у пожунској жупанији, одакле се при крају месеца јануара 1861. године вратим кући у Суботицу, где ми је отац за пароха био премештен, и ту, у највећој скромности, онако, *како сам онда умео и знао*, али са пуно воље и отважности, отпочнем мој књижевни рад и напишем

1861.

године моје малено и нејако књижевно првенче:

Плуг од постанка његовог до данас,
с додатком: „*Зашто се код нас слабо новији*

и лугови уводе?“, које је ове године 25. марта, лицем на Благовести, у епископској штампарији у Новом Саду, угледало света. — Радовао сам се, што је ово моје малено првенче одмах нашло лепог одзива код наших ратарâ, те је у брзо и распродато, што ми је дало више воље и јачег подстрека на даљи мој рад.

Одмах затим одем на спахилук *грофа Чеконића у Жомбољ*, који је тада имао најчувенију ергелу и одлично организовано имање, а одатле се кренем на пут кроз *Банаш* — поглавито кикиндски и потиски „диштрикт“ — *Бачку и Срем*, у циљу, да видим: како стојимо понајпре са нашом домаћом пољском привредом према Ческој, као далеко напреднијој земљи у томе погледу, и према томе: *у коме правцу да ошћочнем свој даљи рад*, а према достојећим нашим приликама. Враћајући се месеца децембра из Срема, свратим у Нови Сад, где се, у договору са својим пријатељима, а уз припомоћ бачког *владике Платона Атанацковића* и сремског *великог жуђана Светозара Кушевића* решим и отпочнем

1862.

године у Новоме Саду уређивати и издавати три пута месечно

„Сељак“

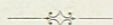
илустровани лист, за поље, кућу и башту.

*

Да би се „на лицу места“ упознао са чувен-

нијим рјасама говеди и њиховој нези, о којима сам дотле само у школи учио, читао и слушао о њима у причама, пропутовао сам ове године *Горњу Аустрију, Швајцарску, Тиролску, Форарлберг, Алгај* и један део *источне Швајцарске*, у чему ме је, својом познатом дарезљивошћу, потпомогао напред поменути *владика Платон*, — „Бог да га прости и помилује!“

1863.

Пошто је одзив на „*Сељака*“ био врло повољан, то сам му ове године формат увећао и отпочео га издавати *недељно*, са шестомесечним *колорисаним* прилозима. Још ове године ја сам препоручио од грожђа „*Хамбуршки Мускат*“, који сам на изложби у Хамбургу први пут видио, снимио, па га у природној величини и боји као прилог „*Сељаку*“ додао, док се та изврсна сорта грожђа тек од скоро почела код нас гајити.

*

За проучавање пољске привреде у напреднијим земљама, пропутовао сам ове године: *Баварску, Баден, Виртемберг* (за воће) и један део *северне Швајцарске*, што сам такођер помоћу *владике Платона* учинио. На томе путу похаћао сам и стручне школе, као и чувену академију у Хохенхајму.

*

Основао сам у Новоме Саду **опитно поље**, на што ми је новосадска општина уступила

потребно земљиште, на коме сам по напреднијем начину производио разне културне биљке, домаће и стране, ради огледа и упоређења, од којих сам неке слао и на изложбе у иностранство и за њих награде добивао.

*

Послало ми је краљевско-мађарско Министарство за Земљорадњу семена од **свилобуба**, од којих се једне хранише *пајасеновим*, а друге *храсћовим* листом, да учиним с њима огледе, и за постигнуте одличне резултате у извођењу тих свилобуба, одликовало ме је исто Министарство *Похвалницом*. Пајасенове свилобубе имађаше *кесћењасте*, а храстове *зелене* чахуре.

— ❖ —

1864.

Продужио сам издавање и уређивање „**Селџака**“.

Положио сам **професорски испит** из *природних наука и Јесћасћивенице* на бечком Универзитету и постављен, по изјављеној мојој жељи, за професора на Реалци у Новоме Саду, да не би напуштао започети рад на пољској привреди.

*

Основао сам први **живинарник** у Мајуру код Петроварадина (Новог Сада), у заједници са *Dr. Јос. Вајсом*, бив. мајурским лекаром, а прву живину за овај живинарник добили смо

— заузимањем царског дворског саветника г. *д-ра Авг. Пленера* — из Шенбруна.

*

Основао сам тада модерни, али малени **пчеланик** у Новом Саду на мом опитном пољу.

*

Књаз Михајло чује за мене и мој отпочети ра̑д, што га је заинтересовало, па нареди секретару Дим. Јоксићу, да му набави моју књижицу „*Плуг*“ и „*Сељака*“ за обе прошле године, што му се све допадне, и одмах ме затим позове у Београд „да ме лично упозна“, а уједно и затражи, да му донесем и чахурâ од напред наведених свилобубâ, што сам и учинио. После извесног разговора, Књаз изјави жељу, да му направим на̑црт за обновљење Земљоделске школе у Топчидеру, „по новијим начелима“, као што се Књаз изволео изразити. Ја сам то учинио, али је томе обновљењу био противан тадашњи Министар Финансија Коста Цукић, услед чега је Књаз од те намере „привремено“ одустао.

*

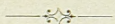
За специјално изучавање напреднијег, уметничког *повр̑шарси̑ва* и *цвећарси̑ва*, отишао сам у *Ерфурт*, као најчувенијем месту у Европи по тима гранама привреде. За време мога бављења у месту, изабран сам био и за члана Оцењивачког Суда на изложби цвећа и поврћа, која је баш у оно доба била у Готи приређена,

а при поласку оданде, почаствован сам избором за *редовног члана* готском и ерфуртског градинарског Друштва. И са устројством њихових стручних практичних школа, имао сам прилике да се упознам.

✱

Написао сам и штампао I. II. и III. свеску

Економско - кућевне библиотеке
са сликама.

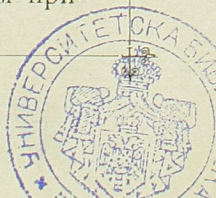
1865.

Продужио сам издавање и уређивање „*Селџака*“.

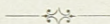
Пропутовао сам са говедарства чувен *западни део Швајцарске*, нарочито *бернску област* и *Невшател*, а одатле прешао у *Француску* и обишао главнија виноградска места у *Шампању*; одатле сам отишао у *Штрасбург*, да се упознам са начином гојења гусакâ на *цигерицу*, која се тамо употребљава за фабриковање чувене „штрасбуршке паштете“. Одатле сам кренуо на *Рајну*, да проучим тамошње виноградарство и подрумарство. — Средства за ово путовање добио сам од бачке жупаније.

✱

Вратив се с тога пута, позове ме **Књаз Михајло** по други пут, изјавив жељу, да пропућем *београдски, смедеревски и крагујевачки округ*, „да бих се упознао са економским при-

ликама у тима окрузима“ — што сам исте јесени и учинио и писмено Му извешће о томе поднео. При поднашању извештаја, запитаће ме Књаз сасвим озбиљно: „А хоће-ли, госи. Радићу, ове године бићи разбијених глава?“ Пошто сам му изјавио да то питање не разумем, запитао ме с осмејком: „Јесу-ли добро родиле шљиве?“

1866.

Продужио сам издавање и уређивање „Селџака“.

Ове сам године пропутовао *средњу Немачку*, проучавајући тамошње пољопривредне прилике и школе.

1867.

Продужио сам издавање и уређивање „Селџака“.

*

Положио сам, први од Срба, *Докторат* филозофије, са пољопривредном расправом.

По жељи Књаза Михајла, отишао сам на *свешку изложбу у Париз*, одакле сам — по Његовом наређењу — обишао са живинарства чувена француска места Le Mans, La - Fèche, Crèvecœur и Nonan, одакле сам Му — из сваког места — понео по једно стабло одабраних кокошак, које је предао топчидерској еконо-

мији на приплод. И за свој живинарник понео сам неколико грла. Из Париза сам отишао преко Белгије у *Холандију*, да видим и упознам њихове, са млечности чувене краве, па сам сврнуо и у *Харлем*, да видим тамошње чувено цвећарство, а одатле у *Едам* да се упознам са изградом „холандског“ сира, одакле сам, опет по жељи Књажевој, отишао у *Фрисланд*, а наиме у *Емден*, да видим њихово гускарство и оданде Му понесем 2 гуске и једног гусана — беше то као најлепши лабудови; изабрао сам их из једног јаџа од преко 2000 грла у селу Симонсволде код Емдена; гуске беше по 12, а гусан 13^{1/2} килограмâ тежак. И ову је живину Књаз такођер послао у Топчидер на приплод. Кад сам Књазу, по повратку, ову живину предао, био је лепотом и крупноћом донешених грла, како кокошакâ, тако и гусакâ, врло пријатно изненађен, па ми рече: „*Оваку живину вредно је размножити и у народ распуриши. А ишаће, г. Радићу, Моји Шумадинци рећи, кад ову живину виде?*“ Том приликом изјавио је жељу да пређем у Србију и са извесним лицима „*порадимо заједнички на унапређењу српске земљорадње*“, давши ми својеручно своју уоквирену слику у боји с речима: „*Ево Вам, г. Радићу, ово уместо ордена, а у знак Мога признања*“.

*

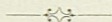
Путујући, већином поштом, кроз њоба Фрисланда, упознао сам и њихове чувене овце.

*

Ове сам године написао књигу

Вођа при газдовању

са колорисаним и црним сликама, коју је „Матица Српска“ у Новом Саду, а према расписаном Стечају наградила, а **Књаз Михајло** — „*да ми олакша трошкове око штампања*“, послао ми је на тај циљ *100 дукаћа*. Њему је „у знак благодарности“ и прсвећена ова књига.

1868.

Продужио сам, сад већ са много већим искуством, издавање и уређивање „**Сељака**“.

*

Одликован сам од краљевско-мађарског Министарства за пољоделство *Похвалницом*, за однегован **први памук** у Угарској и за разне сорте *кукуруза* и *кромпира*, од којих сам семе, односно кромпире, добавио непосредно из Америке, а преко трстанског Пољопривредног Друштва, кога сам редовни члан.

*

Отишао сам ове године преко Берлина у Штетин, а одатле у *Грајфсвалд*, *Лоиц* и *Демин*, где се налазе највећа јата *поморанских* гусака, којих се месо на „пастрму“ суши и широм целог света разноси.

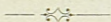
*

Написао сам књижицу

П а м у к

његов боџанички и економски значај и његова
цела нега, са сликама, додајим памуком (пож-
њевеним на мом опитном пољу) и памучним
џканинама.

1869.

Продужио сам издавање и уређивање „Се-
љака“.

*

Написао сам књижицу

Домаћи живинарски лекар¹

коју је о свом трошку штампао ђаковачки вла-
дика **Dr. Јосиф Штросмајер**. Он ме је једном
приликом и позвао, да једну популарну књи-
жицу по томе предмету напишем.

*

Позват и умољен од **Dr. Милована Спасића**,
главног покретача за оснивање „Друштва за
Пољску Привреду“, данашњег „Српског Пољо-
привредног Друштва“, да и ја на оснивању
истога друштва суделујем, а сећајући се и ра-
није изјављене жеље **Књаза Михајла** — ја

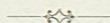
---

¹ Нама је у пољопривредној школи у Колчавци пре-
давао *марвено лекарство* професор прашког Универзи-
тета *Dr. Сируйи*, а осим тога, ја сам, као ванредни слу-
шалац, и на Универзитету похађао његова практична пре-
давања.

сам се томе позиву као родољуб, радо ода-
звао, уверен да ступам у ко̀ло људи, с којима
ћу радити на остварењу мојих „идеја“, па од-
мах затим напустим и професуру, и уређивање
„Сељака“, и опитно поље, и пчеланик и живи-
нарник у Новоме Саду, јер ме је српско осе-
ћање вукло у Србију, а Друштво ме је, по спо-
разуму, изабрало за свога секретара и уред-
ника друштвеног листа „Тежака“.

*

Одмах с јесени ове године, држао сам и
неколико јавних популарних предавања из пољ-
ске привреде на *Великој Школи* у Београду.

1870.

Написао сам књигу

Гајење пољских усева

са сликама и уређивао „Тежака“.

*

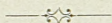
Управљао сам са приређивањем *I. земаљске*
пољопривредне изложбе, коју је „Друштво за
пољску привреду“ приредило у Крагујевцу.

*

Пропутовао сам, по решењу друштвеног
Управног Одбора и „уџусџиву“ Министарства
Финансија, округе *смедеревски* и *крагујевачки*
и у одређеним општинама држао јавна преда-
вања из појединих грана пољске привреде.

*

Унео сам у Србију *прве*, тада као најбоље признате *Бург* ове плугове од *кованог* гвожђа и прве две вршалице с витлом (геплом).

1871.

Написао сам ова дела:

Гајење пернате живине
са сликама.

*

„Очење“

или калемлење воћака на сјавајуће и ћерајуће око — са сликама. За ђаке основних школа у Црној Гори.

*

Све о пшеници

са сликама. Од Друштва за пољску привреду награђено дело.

*

Воће

из „Тежака“ прештампано и попуњено.

*

Мала земљодјелска читанка

са сликама. За основне школе у Црној Гори.

*

Уређивао сам „Тежака“.

*

По решењу Управног Одбора „Друштва за пољску привреду“, пропутовао сам извесне кра-

јеве у *шабачком* округу, а у повратку сам држао у згради основне школе у Шапцу јавно предавање о новијим и савременим плуговима и другим справама за пољску привреду, показујући све то у моделима. Показао сам том приликом и *парну вршалицу*, коју је покретала *парна локомотива* у моделу. Поред вршалице, биле су скопчане још и једна сецкалица и једна ветрењача, те је локомотива покретала све троје уједно, што је присутне јако интересовало и задовољавало. Локомотива, као и све справе које сам при предавању показао, биле су из моје приватне пољопривредне збирке, коју сам собом из Новог Сада у Београд пренео, а доцније продао Друштву; од те збирке у Друштву ни трага нема, — куд се она, онако лепа збирка, после мога одласка из Друштва, дѣла и шта је шњом учињено — неznam, нити сам могао дознати.

За ово предавање у Шапцу, било је објављено по околним селима и држано једне суботе, кад је у Шапцу на пијаци било највише света. Осим епископа, окружног начелника, чиновника и грађана, било је на предавању и дѹпке пуно сељака, који су са предавања потпуно задовољни отишли и изјавили жељу, да се чешће овакова предавања држе и по среским местима.

•

Управљао сам са приређивањем II. **Земаљске пољопривредне изложбе**, коју је „Друштво за пољску привреду“ приредило у *Гоичидеру*.

— < > —

1872.

Написао сам књигу

Све о кукурузу

са сликама у слогу и колорисаним на особеним таблама. — Од Друштва за пољску привреду награђено дело.

*

Очење или калемлење с листом *са сликама.* Од Министарства Просвете награђено делце.

*

Уређивао сам „Тежана“.

*

Суделовао сам на оснивању „Земљоделско-Шумарске школе у Пожаревцу и постављен за професора у истој.

— ❦ —

1873.

По наређењу Министра Финансија, пропутовао сам цео пожаревачки округ, у циљу проучавања пољопривредних прилика у њему. Извештај о томе путовању штампан је најпре у „Српским Новинама“. а одатле је — са сликама — прештампан у засебну књижицу под насловом :

Извештај о стању пољопривредном
у округу пожаревачком.

*

Израдио сам

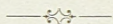
Културни атлас

Краљевине Србије: где се која врста култур-

них биљака сеје и на коликим површинама.
Изведено на 36 карата у бојама, по званичним подацима.

*

Био сам главни сарадник на „*Тежаку*“.

1874.

Написао сам књижицу

Мала земљоделска читанка
за српске народне школе у Аустро-Угарској.

Штампано у издању књижаре Браће Јовановића у Панчеву.

1875.

На позив *Књаза Црне Горе Николе I.*, отишао сам у Црну Гору и основао **Земљодјелску школу на Даниловграду.**

1876.

Пошто је I. издање (1872.) књижице

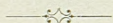
Очење или калемлење с листом
било распродато, то је ове године штампано у II. издању.

*

Ове сам године унео у Црну Гору и по наређењу кнежеву у народ растурио *прве ране сортије кромпира.* **Раних кромпира, до мога доласка у Црну Гору, није било.**

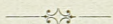
*

Пошто је наступио рат с Турцима, мојима сам ђацима сад заменио мотике с пушкама, са којима одоше у своје батаљоне певајући: „Пушко моја, убила Турчина — да Бог да!“ оставив мотике, да за неко време — рђају.

1877.

Услед рата премештен сам на Цетиње и вршио извесне административне послове, неимајући времена, да по својој струци што напишем.

1878.

Написао сам књигу

Повртарство

са 174 слика у слогу и 33 колорисаних на засебним таблама.

1879.

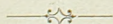
Пошто је уговор, учињен између мене и црногорске владе истекао, вратим се на моје професорско место у Земљоделско - Шумарску школу у Пожаревац.

*

Написао сам књигу

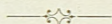
Наука о земљоделству

И. део: *Опште и посебно Рајтарство са 197 слика у слогу.* — Од Министарства Финансија награђено дело.

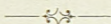
1880.

Као професор Земљоделско-Шумарске школе, издавао сам илустровани лист „Сељак“.

1881.

Продужио сам са издавањем „Сељана“, поред професорске дужности.

1882.

Основао сам

Ратарску школу у Краљеву
и постављен јој за управника.

*

Написао сам књигу

Кромпир

са 63 слике у слогу и 40 колорисаних на засебним таблама. — Од Српског Пољопривредног Друштва награђено дело.

1883.

Довео сам у школу за приплод *1 бика и 2 краве чистиокрвног бернског соја.* Са добивеним приплодом (јунцима) награђивани су доцније најбољи свршавајући ђаци исте школе. — Довео сам и *свилоруне овце соја „Мерино“*, које сам мелезио са нашим кривовирским овцама и то *са одличним успехом, јер је вуна од ових мелеза на свешкој изложби у Анверсу награђена златном медаљом.*

*

Написао сам књигу
Јагода
са 68 слика у слогу.

— ❖ —
1884.

Поред моје дужности у школи, радио сам на разним листовима, с обе стране Дунава и Саве.

— ❖ —
1885.

Водио сам I. коло свршавајућих ђака Ратарске школе на **Земаљску изложбу** у *Будимпешти*, где нас је протектор изложбе, **Ерцхерцог Јосиф**, врло љубазно примио и на *српском језику* поздравио, изјавивши: „да му је веома драго, што смо дошли да видимо лепе производе суседне нам земље круне св. Стевана“... па је онда наложио надзорницима свију одељења, да нам сваки у свом одељењу све покаже и објасни, а на подне другог дана, почастии нас је у изложбеној ресторацији — царским ручком, за време кога су ђаци певали српске песме, а у здравље гостољубивог домаћина отпевали и српско „Многаја љета.“

— ❖ —
1886.—1888.

Радио сам непрекидно на листовима и календарима, поред моје редовне дужности у школи.

1889.

Написао сам књигу

Наука о земљоделству

II. део: *Ливадарство, са 48 слика у слогу.* —
Од Министарства Финансија награђено дело.

*

Ове сам године *први пут* стављен у пензију као управитељ Ратарске школе, коју сам пре седам година основао. Велим *први пут*, зато, што сам од ове, па до 1897. године *први пут* стављан у пензију и враћан натраг за управитеља, што је зависило нешто од личног, нешто од *партијског* расположења или нерасположења дотичних Министара Народне Привреде према мени, који су се из разних политичких партија у томе времену мењали, али су у *исто* доба и велику улогу играле и мучки организоване и *удејствоване* личне *инириге* *мојих* *прошивника*, о чему је знао још из раније и **Краљ Милан**, па ми је, кад ме је 1883. године још одликовао орденом *св. Саве*, рекао: „*Ви, г. Радићу, имате много прошивника, али Ви прођушите Ваш корисан рад и не осврћите се на њих, него имајте на уму ону изреку: да гори увек на бољег мрзи!*“ ...

Од последњег пензионисања па на даље, указивали су ми понеки Министри „милост“ — хвала им —, постављајући ме од времена на време за *хонорарног* професора на истој школи, па сам и у том, баш незавидљивом положају, ипак неким сметао...

— ❧ —

1890.

Као пензионар, издавао сам и уређивао илу-
стровани лист

„Домаћин“

*

Написао сам књиге:

Гајење пернате живине

*у II. поправљеном и увећаном издању, са 38
слика у слогу.*

*

Повртар

са 26 слика у слогу. Ову су књижицу добили
на дар претплатници „Домаћин“-ови.

— ❖ —

1891.

Продужио сам издавање „Домаћина“ и ра-
дио на другим листовима и Календарима.

— ❖ —

1892.

Радио сам на стручним листовима.

*

*Постављен сам да вршим дужности Упра-
вљења Рајарске школе, јер није било бу-
џетске могућности да будем постављен Указом;
али одмах наступајуће*

1893.

године промене се влада и мене поново уклоне
са Управе.

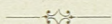
— ❖ —

1894.

Написао сам књигу

Наука о земљоделству

III. део: *Градинарство, са 175 слика у слогу.*
— Издање Министарства Народне Привреде.

1895.

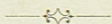
Написао сам књигу

Познавање и нега цвећа

са преко 700 слика у слогу. — Издање Књижевног Фонда Задужбине *Илије М. Коларца.*

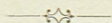
*

Трећи пут се иостављам за Управитеља Рајбарске школе; овога пута Указом.

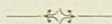
1896.

Радио сам, поред рада у школи, и на листовима.

1897.

Пошто се влада променула, што сам ове године по трећи пут сављен у пензију.

1898.—1899.

Радио сам на листовима и Календарима.

1900.

Поред рада на листовима, написао сам књигу

Гајење живине
с привредног гледишта
са 30 слика у слогу. — Издање Министарства
Народне Привреде.

*

Пољопривредна читанка
за сеоске школе
са 71 сликом у слогу. — Издање краљев.-срп.
дворске књижаре Мите Стајића.

— ❖ —

1901.

Написао сам књигу

О производњи раног поврћа
у топлим лејама

са 48 слика у слогу. — Издање Српског По-
љопривредног Друштва, као VI. Практична По-
љопривредна Поука.

— ❖ —

1902.

Радио сам на листовима.

— ❖ —

1903.

Написао сам књигу

Пољопривредна читанка
за народне школе

са 125 слика у слогу. — По програму Мини-
старства Просвете удешено и у два дела поде-
љено издање краљ.-српске дворске књижаре
Мите Стајића.

— ❖ —

1904.

Написао сам књигу

Гајење пиварског јечма

са 24 слика у слогу. — Издање Српског Пољопривредног Друштва, као XI. Практична Пољопривредна Поука.

*

Позвало ме је исто Друштво и поставило за свога секретара.

— ❧ —

1905.

Написао сам књигу

Гајење живине

са 49 слика у слогу. — Издање Српског Пољопривредног Друштва, као XII. Практична Пољопривредна Поука и радио сам на „Тежаку“.

Управљао сам са I. Земаљском Живинарском изложбом, коју је исто Друштво у Београду приредило.

— ❧ —

1906.

Радио сам на „Тежаку“ и другим листовима, поред моје секретарске дужности у Друштву.

— ❧ —

1907.

Написао сам књигу

Ђубре и ђубрење

са 11 слика у слогу. — Издање Српског Пољопривредног Друштва, као XVII. Практична Пољопривредна Поука.

— ❧ —

1908.

Радио сам на „Тежаку“ и *Пољопривредном Календару*, поред секретарске дужности у Друштву.

1909.

Написао сам књигу

Наше отровне змије и биљке (с гљивама)
за пољопривреднике

са 25 слика у боји на особеним таблицама и 9 у слогу. — Издање Књижевног фонда Задужбине Илије М. Коларца.

Радио сам на „Тежаку“ и *Пољопривредном Календару*.

1910.

Довршио сам и штампао I. књигу

Воћарство

I. део : о воћки. II. део : о познавању воћа са колорисаним сликама на засебним таблицама и са 143 слике у слогу.

Прикупљајући српску, народну номенклатуру, са осталим податцима, за поједине боље сорте и одлике воћа по српским крајевима, које непосредно, лично, које преко својих пријатеља, радио сам на овоме делу, да би у сваком погледу што потпуније изишло, више од 30 година. Његово Величанство Краљ Петар I, као Највиши Заштитник српске пољске привреде, а ценећи воћарство као један од најбогатијих извора домаће привреде, изволео је најмилостивије примити посвећу овога дела.

*

Пошто ми је ове године истекао уговорени рџк у звању секретара Српског Пољопривредног Друштва, то ме је друштвена Управа, *задовољна са мојим досадашњим радом, поново изабрала за свога секретара*, а по прописима друштвених Правилâ, но ја се на овом, за мене врло ласкавом поновном избору друштвеној Управи захвалим, наводећи узроке зашто то чиним — и поднесем оставку, коју ми Управа није хтела да уважи. Али, желећи у овим годинама више мира, поднесем поново оставку, коју ми сад Управа, видећи и сама где лежи „камен спотицања“, уважи — и ја сада у

1911.

години, радим, у миру и спокојству, на II. увећаном и савремено подешеном издању 1901. године у I. издању штампане књиге

Гајење раног поврћа у топлим лејама.

Исто тако сређујем и за штампање спремам II. књигу

Воћарство.

О подизању и нези младих и одраслих воћака.

— ❖ —

Па, у руци је и милости Божијој, да још и даље порадим и продужим досадањи рад на унапређењу *српске пољске привреде*, колико будем могао и умео; *а нека данашњи млађи и сиремнији нарашћај уради оволико, колико сам урадио ја* — онда ће, то сам уверен, и наша пољска привреда у толико у напред коракнути,

да ће и у томе морати достићи напредније народе. Дај Боже! А ја овом приликом позивам моје млађе другове и *молим* их, да попуне оне празнине, које сам, било нехотице, било са незнања оставио, и поправе оно, у чему сам погрешио, па нека и они мало загризу у ту киселу јабуку, која се зове „*српска пољопривредна књижевност*“, па ће се уверити: да није баш ни лако, ни благодарно писати и радити на књизи за — „*народ*“; јер, осим рада пером на књизи и живом речи мотиком у руци, треба и *својих* материјалних жртава у више прилика подносити, па тек да се до циља дође. *Ово* што сам сад рекао и овде исписао, извукло ми је из пера *педесетогодишње* искуство.

✱

За напред побројан *педесетогодишњи* скромни књижевни и културни мој рад, *одликован* сам од српских и страних владарâ са 12 разних ордена; *почасни* сам члан Краљевско-српске Академије Наука, а *редован, дописни* и *почасни* сам члан **многих** српских, хрватских, чешких, немачких, мађарских, француских и талијанских пољопривредних, научних и разних других културних Друштава. Хвала им!

✱

На послетку шаљеш овом приликом свима мојим друговима, бившим мојим ђацима, мојим личним пријатељима и штоваоцима мога досадашњег — *педесетогодишњег* — књижевног и

културног рѣда — свесрдно и искрено српско
поздравље !

У Краљеву
на дан моје педесетогодишњице
25. марта 1911.

Dr. Ђорђе Радић
Управитељ Ратарске школе у пензији.

